

№ 52.

Warszawa, dn. 26 grudnia 1931 r.

Ogóln. zbioru № 507.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

TRESC NUMERU: Od Redakcji. — Analiza bilansów członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Memorjał Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów w sprawie podatku od uposażeń. — Stan przemysłu metalowego w grudniu 1931 roku. — Wiadomości bieżące. — Wiadomości z zagranicy. — Ceny.

OD REDAKCJI.

„Przemysł Metalowy“ zaczął wychodzić w 1922 roku jako organ Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Pierwszy numer „Przemysłu“ nosi datę 8 kwietnia 1922 roku. W przyszłym więc roku wydawnictwo nasze kończy dziesiąty rok swego nieprzerwanego istnienia.

Pomimo bardzo ciężkich warunków, w jakich już od dwóch przeszło lat musi pracować polski przemysł metalowy, nękany brakiem zamówień i uciskiem fiskalnym, spętany surową reglamentacją pracy, przemysł ten, zrzeszony w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych, pragnie utrzymać nadal swój organ zawodowy na dotychczasowym poziomie. Ufni w poparcie naszego działu ogłoszeniowego przez fabryki metalowo-maszynowe, mamy przeświadczenie, że „Przemysł Metalowy“ będzie wychodził w roku 1932 w niezmnieszonej formie.

Kończąc rok wydawniczy 1931, przesyłamy wszystkim Szanownym Czytelnikom i Przyjaciołom naszego pisma serdeczne życzenia szczęśliwego Nowego Roku.

Spis rzeczy kończącego się rocznika X „Przemysłu Metalowego“ dotączamy do dzisiejszego numeru.

Redakcja „Przemysłu Metalowego“.

ANALIZA BILANSÓW CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

(Dokończenie, p. „P. M.“ № 51 z r. b.).

II.

Po zanalizowaniu zestawień bilansowych za rok 1928, przejdziemy do zbadania wyników za rok 1929.

Odpowiednie dane za rok wyżej wymieniony wynoszą: z 313 zakładów, zatrudniających 73 133 robotników, które P. Z. P. M. zrzeszał w końcu grudnia 1929 roku, w zestawieniu uwzględniono 122 zakłady, to znaczy 39%, zatrudniające ogółem 52 894 robotników, czyli 72%.

Poniżej podajemy zestawienie bilansów 122 zakładów, również podług grup zawodowych P. Z. P. M., przy czem musimy zaznaczyć, że w tym roku uwzględniliśmy i pewną liczbę większych fabryk metalowych, niebędących spółkami akcyjnymi, a których bilanse udało nam się zebrać. Zrobiliśmy to w tym celu, aby obraz sytuacji, panującej w przemyśle metalowym, był pełniejszy. Z liczby 122 fabryk 101 są to spółki akcyjne, reszta spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz przedsiębiorstwa prywatne.

W dalszym ciągu, tak jak poprzednio, przeliczamy cyfry absolutne, zawarte w tablicy V, na procenty i w ten sposób otrzymujemy tablicę VI.

Ogólne wyniki, osiągnięte przez przemysł metalowy w roku 1929, przedstawiają się następująco:

A k t y w a.

Majątek zakładowy (poz. 4, 5, 6)	57,05
Majątek obrotowy (poz. 1, 2, 3)	41,45
Straty	1,50
	<hr/>
	100

P a s y w a.

Kapitały własne i zobowiązania długoterminowe	61,72
Zobowiązania krótkoterminowe	36,29
Zyski	1,99
	<hr/>
	100

TABLICA V.

Rok 1929	Objęte statystyką		Aktywa w 1000 złotych					
	GRUPY	Zakłady	Robotn.	Kasa i banki	Surowce, półwyroby i wyroby	Wierzytelności	Place i budynki	Maszyny i urządzenia
I. Maszynowa	36	19 281	3 081	116 239	99 831	124 901	130 624	12 956
II. Maszyn i Narzędzi Rolniczych	13	3 015	707	13 257	11 133	15 269	6 423	524
III. Elektrotechniczna	10	3 056	1 325	32 253	37 560	23 811	11 525	1 812
IV. Wag i Wyrobów Precyzyjnych	8	1 436	290	6 876	2 676	5 082	3 818	47
V. Odlewni	13	6 013	490	24 238	18 465	31 407	41 001	3 405
VI. Wyrobów Kotlearskich	2	370	47	2 208	1 038	3 046	3 054	196
VII. Urządzeń Zdrowotnych	2	494	218	689	3 044	793	758	145
VIII. Wyrobów Żelaznych	15	8 230	4 105	29 572	39 411	138 761	41 260	646
IX—X. Wyrobów Metalowych	13	6 855	1 528	32 025	31 071	96 069	31 692	5 334
XI. Drułu i Gwoździ	8	1 760	1 501	15 569	12 033	16 482	22 587	1 281
XII. Przemysłu Metalowego i Hutnictwa	2	2 384	609	38 412	68 189	117 605	1 931	—
Ogółem	122	52 894	13 901	311 338	324 451	573 226	294 673	26 346

TABLICA V, ciąg dalszy.

Rok 1929	Pasywa w 1000 złotych						Suma bilansowa w 1000 zł.	
	GRUPY	Kapitały zakładowe	Fundusze rezerwowe	Fundusze amortyzacyjne	Dług i			Zyski
				długoterminowe	krótkoterminowe	Netto		
I. Maszynowa	129 834	42 542	67 931	33 812	213 989	15 533	16 002	503 641
II. Maszyn i Narzędzi Rolniczych	12 630	5 907	4 694	4 811	19 538	847	1 137	48 427
III. Elektrotechniczna	20 694	1 180	4 515	17 251	67 199	1 095	3 643	111 934
IV. Wag i Wyrobów Precyzyjnych	5 825	565	1 558	982	10 160	176	476	19 266
V. Odlewni	29 971	14 952	32 150	2 326	38 274	1 576	240	119 249
VI. Wyrobów Kotlearskich	3 390	497	1 897	970	2 815	20	—	9 589
VII. Urządzeń Zdrowotnych	1 400	385	366	—	2 599	897	—	5 647
VIII. Wyrobów Żelaznych	95 525	18 048	75 274	607	58 261	6 794	754	254 509
IX—X. Wyrobów Metalowych	50 279	5 700	36 061	31 793	73 840	1 082	1 033	198 755
XI. Drułu i Gwoździ	17 066	6 888	10 315	527	33 062	1 761	163	69 619
XII. Przemysłu Metalowego i Hutnictwa	84 750	11 569	32 923	47 237	48 994	1 397	125	226 870
Ogółem	451 364	108 233	267 684	140 316	568 731	31 178	23 573	1 567 506

TABLICA VI.

Rok 1929	Zestawienie cyfr bilansowych w %/o												
	GRUPY	Aktywa							Pasywa				
Kasa i banki		Surowce, półwyroby i wyroby	Wierzytelności	Place i budynki	Maszyny i urządzenia	Narzędzia i ruchomości	Straty netto	Kapitały zakładowe	Kapitały rezerwowe	Fundusze amortyzacyjne	Długi długoterminowe	Długi krótkoterminowe	Zyski netto
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
I. Maszynowa	0,61	23,10	19,84	24,73	25,96	2,58	3,18	25,79	8,44	13,48	6,71	42,50	3,08
II. Maszyn i Narzędzi Rolniczych	1,46	27,36	22,98	31,52	13,25	1,08	2,35	26,08	12,20	9,70	9,93	40,35	1,74
III. Elektrotechniczna	1,19	28,81	33,56	21,27	10,30	1,62	3,25	18,49	1,05	4,03	15,41	60,04	0,98
IV. Wag i Wyrobów Precyzyjnych	1,50	35,70	13,89	26,38	19,82	0,24	2,47	30,24	2,93	8,08	5,10	52,74	0,91
V. Odlewni	0,41	20,32	15,48	26,34	34,39	2,86	0,20	25,13	12,54	26,96	1,95	32,10	1,32
VI. Wyrobów Kotlearskich	0,49	23,02	10,82	31,77	31,86	2,04	—	35,36	5,18	19,79	10,11	29,36	0,20
VII. Urządzeń Zdrowotnych	3,86	12,20	53,91	14,04	13,42	2,57	—	24,79	6,82	6,48	—	46,03	15,88
VIII. Wyrobów Żelaznych	1,61	11,62	15,48	54,53	16,21	0,25	0,30	37,53	7,09	29,58	0,24	22,89	2,67
IX—X. Wyrobów Metalowych	0,77	16,12	15,65	48,31	15,95	2,68	0,52	25,30	2,87	18,14	16,00	37,15	0,54
XI. Drułu i Gwoździ	2,16	22,36	17,28	23,68	32,45	1,84	0,23	24,51	9,89	14,82	0,76	47,49	2,53
XII. Przemysłu Metal. i Hutnictwa	0,27	16,93	30,06	51,84	0,84	—	0,06	37,36	5,10	14,51	20,82	21,60	0,61
Ogółem	0,89	19,87	20,69	36,57	18,80	1,68	1,50	28,80	6,90	17,07	8,95	36,29	1,99

TABLICA VII.

R o k 1 9 2 9	Aktywa unierucho- mione	Kapitały własne i dłu- gi długoter- minowe, jako kapitały za- angażowane stale	Aktywa z możliwością realizacji		Długi krótkoter- minowe	Kapitał obrotowy netto
			Aktywa o 2-gim stopniu płynności (poz. 2 i 3)	Aktywa natychmia- stowo roz- porządalne (poz. 1)		
G R U P A						
I. Maszynowa	53,27	54,42	42,94	0,61	42,50	+ 1,05
II. Maszyn i Narzędzi Rolniczych . .	45,85	57,91	50,34	1,46	40,35	+ 11,45
III. Elektrotechniczna	33,19	38,98	62,37	1,19	60,04	+ 3,52
IV. Wag i Wyrobów Precyzyjnych . .	46,44	46,35	49,59	1,50	52,74	- 1,65
V. Odlewni	63,59	66,58	35,80	0,41	32,10	+ 4,11
VI. Wyrobów Kottlarskich	65,67	70,44	33,84	0,49	29,36	+ 4,97
VII. Urzędzeń Zdrowotnych	30,03	38,09	66,11	3,86	46,03	+ 23,94
VIII. Wyrobów Żelaznych	70,99	74,44	27,10	1,61	22,89	+ 5,82
IX—X. Wyrobów Metalowych	66,94	62,31	31,77	0,77	37,15	- 4,61
XI. Drutu i Gwoździ	57,97	49,98	39,64	2,16	47,49	- 5,69
XII. Przemysłu Metalowego i Hutnictwa	52,68	77,79	46,99	0,27	21,60	+ 25,66
Ogółem	57,05	61,72	40,56	0,89	36,29	+ 5,16

W powyższym zestawieniu poz. 1 w pasywach stanowi 61,72%, z czego na kapitał zakładowy przypada 47%, na kapitały rezerwowe i amortyzacyjne 39%, na zobowiązania długoterminowe 14%. Pozycja 2 — 36,29%, pozycja 3 — 1,99% (w roku ubiegłym 3,58%).

W aktywach pozycja 1 — 57,05%, pozycja 2 — 41,45%, w czym gotowizną (patrz tabl. VI) zaledwie 0,89% (w roku ubiegłym 1,60%).

Analizując tablicę VII, widzimy, że w ogólnej przeciętnej kapitały własne i obce długoterminowe stanowią 61,72% contra 57,05% aktywów unieruchomionych. Najzdrowszy stosunek znajdujemy w grupie XII (77,79% contra 52,58%) i w grupie II (57,91% contra 45,85%). Najsłabiej przedstawiają się grupy: IX Wyrobów Metalowych i XI Drutu i Gwoździ, których aktywa unieruchomione przewyższają sumę kapitałów własnych. W aktywach z możliwością realizacji stosunek pozycji wierzytelności i magazyny do długów krótkoterminowych nie zmienił się prawie w porów-

naniu z rokiem ubiegłym i wynosił 40,56% : 36,29% (w roku ubiegłym 40,45% : 36,28%). Natomiast gotówka płynna zmniejszyła się o około 44,4% (w roku 1929 — 0,89% sumy bilansowej, a w r. 1928 — 1,60%). W dalszym ciągu niniejszego artykułu powrócimy jeszcze do zagadnienia płynności bilansu; omówimy tam bliżej ciężką sytuację, panującą na rynku pieniężnym.

Najbardziej korzystny stosunek znajdujemy w grupie VII Urzędzeń Zdrowotnych, gdzie kapitał obrotowy wyniósł + 23,94%, oraz w grupie II Maszyn i Narzędzi Rolniczych + 11,45%. Jednak zauważyć należy, że aż trzy grupy: Wag i Wyrobów Precyzyjnych, Wyrobów Metalowych, oraz Drutu i Gwoździ dały wyniki ujemne, to znaczy, że długi krótkoterminowe przewyższają wszystkie aktywa z możliwością realizacji. Kapitał obrotowy netto w ogólnej przeciętnej całego przemysłu metalowego wyniósł 5,16%.

Pozostaje nam jeszcze zbadanie rentowności wytwórni metalowych w 1929 r.

TABLICA VIII.

R o k 1 9 2 9	Ilość fabryk	W tem spółek akcyjnych	Suma bilansowa	Zysk netto	Straty netto	Kapitał zakładowy	Dywidenda	w 1 0 0 0 z ł o t y c h							w % % kapitału			Dywidenda w % % zysku netto
								Ilość fabryk, które dały zysk	Ilość fabryk, które dały straty	Ilość fabryk, które dały dywidendę	Zysk netto w % % sumy bilansowej	Straty netto w % % sumy bilansowej	Zysk netto	Straty netto	Dywidenda			
G R U P A																		
I. Maszynowa	36	30	503 641	15 533	16 002	129 834	6 565	22	12	10	3,08	3,18	11,96	12,32	5,1	43,22		
II. Masz. i Narz. Roln.	13	11	48 427	847	1 137	12 630	277	8	4	2	1,74	2,35	6,71	9,00	2,4	32,71		
III. Elektrotechniczna	10	10	111 934	1 095	3 643	20 694	327	7	3	2	0,98	3,26	5,29	17,60	1,6	29,87		
IV. Wag i Wyrob. Prec.	8	8	19 266	176	476	5 825	—	4	3	—	0,91	2,47	3,02	8,17	—	—		
V. Odlewni	13	8	119 249	1 576	240	29 971	280	9	4	1	1,32	0,20	5,26	0,80	1,0	21,60		
VI. Wyrob. Kottlarskich	2	1	9 589	20	—	3 390	—	2	—	—	0,20	—	0,60	—	—	—		
VII. Urzędzeń Zdrowot.	2	2	5 647	897	—	1 400	126	2	—	1	15,88	—	64,07	—	9,0	14,05		
VIII. Wyrob. Żelaznych	15	11	254 509	6 794	754	95 525	62	12	3	2	2,67	0,30	7,11	0,79	0,09	1,36		
IX—X. Wyrobów Metalow.	13	10	198 755	1 082	1 033	50 279	—	7	5	—	0,54	0,52	2,15	2,05	—	—		
XI. Drutu i Gwoździ . .	8	8	69 619	1 761	163	17 066	218	7	1	2	2,53	0,23	10,31	0,95	1,3	12,38		
XII. Przem. Met. i Hut.	2	2	226 870	1 397	125	84 750	—	1	1	—	0,61	0,05	1,65	0,15	—	—		
Ogółem	122	101	1 567 506	31 178	23 573	451 364	7 855	81	36	20	1,99	1,50	6,90	5,22	1,7*)	27,89**)		

*) Uwzgl. jedynie kapitał spółek akcyjnych. **) Uwzgl. jedynie zysk spółek akcyjnych.

Po bliższym przyjrzeniu się tabela nasuwa następujące wnioski:

Ze 122 fabryk metalowych 101 są to spółki akcyjne, pozostałe są bądź spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, bądź też przedsiębiorstwami prywatnymi. Z liczby 122 fabryk 81 dało zyski, 36 — straty, pozostałe 5 nie wykazało w bilansach ani zysków, ani strat. Zysk netto (fabryk, które wykazały zysk) w procentach ogólnej sumy bilansowej wyniósł średnio 1,99% (w roku poprzednim 3,58%), przyczem największy zysk osiągnęła Grupa VII Urządzeń Zdrowotnych: + 15,88%. Pozostałe grupy nieznacznie tylko odchylają się od ogólnej przeciętnej. Straty netto w procentach sumy bilansowej wyniosły 1,50%, przyczem najgorsze wyniki dała Grupa III Elektrotechniczna — 3,26% oraz Grupa Maszynowa — 3,18%.

Zysk netto w procentach kapitału wyniósł dla ogólnej przeciętnej całego przemysłu 6,90%. Największy zysk dała znów niewielka Grupa VII Urządzeń Zdrowotnych: 64,07%, dalej Grupa Maszynowa: 11,96% oraz Drutu i Gwoździ: 10,31%; najmniejszy — Grupa VI Wyrobów Kotleńskich: 0,60% i IX Wyrobów Metalowych: 2,15%.

Ze 101 spółek akcyjnych zaledwie 20 dało dywidendę. Dywidenda w procentach kapitału (uwzględ-

niono jedynie kapitał spółek akcyjnych) wyniosła przeciętnie dla całego przemysłu metalowego 1,7%, przyczem największą, bo aż 9% dała Grupa VII Urządzeń Zdrowotnych, dalej 3,1% Grupa Maszynowa. Grupy: IV Wag i Wyrobów Precyzyjnych, VI Wyrobów Kotleńskich, IX Wyrobów Metalowych i XII Przemysłu Metalowego i Hutnictwa nie dały wcale dywidendy. Dywidenda w procentach zysku netto wyniosła 27,89%, wahając się od 43,22% w Grupie Maszynowej do 1,36% w Grupie Wyrobów Żelaznych, nie licząc grup wymienionych powyżej, które nie dały żadnej dywidendy.

III.

Poprzednie dwie części niniejszej pracy zobrazowały stan przemysłu metalowego na podstawie cyfr bilansowych w r. 1928 i 1929. Obecnie przy uwzględnieniu danych za rok 1927 postaramy się dać zestawienie porównawcze za wyżej wymieniony okres 3-letni, co pozwoli nam już wysnuć wnioski natury bardziej ogólnej.

Poniższa tablica przedstawia zbiorowe wyniki bilansowe w procentach sumy bilansowej dla wszystkich fabryk, uwzględnionych w zestawieniach za lata 1927, 1928 i 1929.

TABLICA IX.

R O K	A k t y w a							P a s y w a							
	Z e s t a w i e n i e c y f r b i l a n s o w y c h w % o														
	Kasa i banki	Surowce i wyroby	Wierzytelności	Plac i budynki	Maszyny i urządzenia	Narzędzia i ruchomości	Straty	Suma bilansowa	Kapitał zakładowy	Kapitał rezerwowy	Fundusze amortyzacyjne	Długi długotermin.	Długi krótkotermin.	Zyski	Suma bilansowa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1927	1,26	22,40	19,98	34,04	20,48	1,65	0,19	100	34,09	7,60	10,08	6,69	36,60	4,94	100
1928	1,60	21,43	19,02	34,56	21,14	1,56	0,69	100	30,79	7,00	15,53	6,82	36,28	3,58	100
1929	0,89	19,87	20,69	36,57	18,80	1,68	1,50	100	28,80	6,90	17,07	8,95	36,29	1,99	100

Zacniemy od analizy strony biernej, która nasuwa mniej uwag. Pozycje 8 i 9 wykazują zmniejszenie w ciągu 3-letniej; pozycja 8 (kapitały zakładowe) spadła z 34,09% w 1927 roku do 28,80% w r. 1929; pozycja 9 (kapitały rezerwowe) spadła z 7,60% do 6,90%. Natomiast pozycja 10 (fundusze amortyzacyjne) wzrosła z 10,08% do 17,07%. Długi długoterminowe (poz. 11) wzrosły z 6,69% w 1927 roku do 8,95% w r. 1929. Długi krótkoterminowe utrzymywały się stale na jednym poziomie 36,60—36,29%.

W aktywach pozycje 4, 5 i 6 wykazują tylko nieznaczne zmiany. Surowce i wyroby (poz. 2) zmniejszyły się cokolwiek (1927 r.—22,40%, 1929—19,87%), natomiast wierzytelności (poz. 3) cokolwiek wzrosły (1927 r.—19,98%, 1929 r.—20,69%). Najciekawsze są trzy pozycje dotychczas niewymienione: w aktywach kasa i banki oraz straty i w pasywach zyski. Widzimy bardzo poważne zmniejszenie płynnej gotówki w kasie i bankach, wzrost strat oraz zmniejszenie zysków. Ostatnią pozycją zajmiemy się szczegółowiej przy omawianiu zagadnienia rentowności przedsiębiorstw. Natomiast obecnie przypatrzymy się dwóm pierwszym. Kasa i banki, t. zn. płynna gotówka, będąca do natychmiastowej dyspozycji, stanowi znikomy procent w stosunku do sumy bilansowej (r. 1927—1,26%, r. 1928—1,60% i r. 1929—0,89%). Zmalała ona w r. 1929

w porównaniu z r. 1927 o 30%, a w stosunku do r. 1928 o 44%. Jeżeli zastanowimy się nad tem, że 1929 r. w porównaniu z r. 1930, a zwłaszcza z rokiem bieżącym był bardzo dobry, to możemy przypuścić, że zapasy gotówkowe musiały ulec dalszemu zmniejszeniu. Przytem straty, które w 1927 r. stanowiły 0,19%, w 1928 r. 0,69%, w 1929 r. stanowią już 1,50%, t. zn. że w r. 1929 w stosunku do r. 1927 wzrosły o 690%. Poza tem musimy zwrócić uwagę na kapitał obrotowy netto, który wynosił w r. 1927—7,33%, w r. 1928—5,77%, w r. 1929—5,13%; zmniejszenie w r. 1929 w stosunku do r. 1927 wynosi zatem 30%.

Przejdziemy teraz z kolei do zbadania rentowności przedsiębiorstw. Poniższa tablica ilustruje znów w liczbach procentowych dochodowość wytwórni metalowych w latach 1927, 1928 i 1929.

Pozycja 1 daje liczbę przedsiębiorstw, uwzględnianych w zestawieniach bilansowych, pozycja 2 — należąca do nich liczbę spółek akcyjnych. Z pozycji 3 widzimy, że w roku 1927 na 94 fabryki 80 fabryk wykazało zyski bilansowe, w roku 1928 na 94—77, a w r. 1929 na 122 tylko 81. Zysk netto w procentach sumy bilansowej w 1927 roku wyniósł 4,94%, w 1928 r. 3,58%, a w 1929 r. 1,99%, t. zn. że zmniejszenie w tym ostatnim roku w stosunku do r. 1927 stanowi 60%. Zysk netto w procentach kapitału wy-

TABLICA X.

Rok	Ilość fabryk	W tem spółek akcyjnych	Ilość fabryk, które dały zyski	Zysk netto w %/0 sumy bilans.	Zysk netto w %/0 kapitału	Ilość fabryk, które dały dywid.	Dywidenda w %/0 kapitału	Dywidenda w %/0 zysku netto
	1	2	3	4	5	6	7	8
1927	94	94	80	4,94	13,20	37	3,2	24,24
1928	94	94	77	3,58	11,60	29	2,3	19,90
1929	122	101	81	1,99	6,90	20	1,7*)	27,89**)

*) Uwzględniono jedynie kapitał spółek akcyjnych.

***) Uwzględniono jedynie zysk spółek akcyjnych.

kazuje wobec tego zmniejszenie, wynoszące 53%. Jeśli chodzi o dywidendę, to w 1927 r. dało dywidendę 37 fabryk, w 1928 r.—29, a w 1929 r., mimo że liczba uwzględnionych spółek akcyjnych wzrosła z 94 na 101, t. j. o 7 fabryk, dywidendę dało tylko 20 przedsiębiorstw. Dywidenda w procentach kapitału uległa bardzo poważnej niżce i wynosiła w latach: 1927—3,2%, 1928—2,3%, 1929—1,7%, t. zn. że w stosunku do 1928 r. spadła o 26%, a w stosunku do 1927 r.—o 47%. Ze wszystkich pozycji tablicy X tylko jedna wykazuje nieznaczny wzrost w porównaniu z 1928 r. Jest to pozycja ostatnia (8) — dywidenda w stosunku do zysku netto. Wynosiła ona w 1927 r. 24,24%, w 1928 r.—19,90%, a w 1929 r.—27,89% czystego zysku bilansowego. Przeciętna dywidenda w stosunku do kapitału spadła, jak już zaznaczyliśmy, z 3,2% w roku 1927 do 1,7% w roku 1929, co się tłumaczy tem, że przystosowano ją do zmniejszonych zysków z uwzględnieniem tego, żeby stanowiła mniej więcej czwartą część zysku netto.

J. Gozdowska.

MEMORJAŁ CENTRALNEGO ZWIĄZKU POLSKIEGO PRZEMYSŁU, GÓRNICTWA, HANDLU I FINANŚÓW W SPRAWIE PODATKU OD UPOSAŻEŃ.

W związku z wprowadzeniem w życie ustawy z dnia 22 października 1931 r. o kryzysowym dodatku do państwowego podatku dochodowego, Centralny Związek P. P. G. H. i F. złożył Ministerstwu Skarbu następujący memoriał:

„Mamy zaszczyt przedstawić następujące kwestje, wynikające z wprowadzenia w życie ustawy z dnia 22 marca 1931 r. o kryzysowym dodatku do państwowego podatku dochodowego.

1) Według art. 2 p. 4 noweli, kryzysowy dodatek pobiera się od uposażeń, które są wypłacane od dnia 1 stycznia 1932 r. począwszy. Wynika stąd, że uposażenia, wypłacane w r. 1931, nie podlegają kryzysowemu dodatkowi. Kryzysowy dodatek pobiera się od dochodów, opodatkowanych według działu II-go ustawy. Zgodnie z nowym artykułem 112-a podatek od uposażeń pobierany jest w dwojaki sposób. Mianowicie przez potrącenie przy wypłacie uposażenia, a następnie po upływie roku przez pobranie różnicy między podatkiem, przypadającym od łącznego wynagrodzenia ze wszystkich źródeł, otrzymanego w ciągu roku, a kwotą potrąconego podatku przy wypłacie uposażeń. Ponieważ ustawa o kryzysowym dodatku nie ogranicza poboru tego dodatku jedynie do pierwszego sposobu, wynika stąd, że kryzysowy dodatek pobierany jest także przy opodatkowaniu łącznego rocznego wynagrodzenia.

Powstaje pytanie, czy przy wymierzaniu w roku 1932 podatku od łącznego rocznego wynagrodzenia otrzymanego w roku 1931 należy pobrać kryzysowy dodatek.

Sądzymy, iż odpowiedź winna być negatywna, ponieważ kryzysowy dodatek pobierany jest od uposażeń, wypłaconych po 31 grudnia 1931 r., w danym zaś wypadku chodzi o wynagrodzenie, otrzymane w roku 1931.

2) W wielu wypadkach uposażenie za miesiąc grudzień 1931 roku wypłacane jest w ostatnim dniu i z tego powodu podatek, potrącony przy wypłacie, wpłacany jest do kas skarbowych w styczniu 1932 r. Wydaje się rzeczą niewątpliwą, że w tym wypadku kryzysowy dodatek nie należy się, bowiem w myśl art. 2 p. 4 pobiera się go od uposażeń, które wypłacane są począwszy od 1 stycznia 1932 roku, w danym zaś wypadku chodzi o uposażenie, wypłacone w roku 1931.

Ponieważ powyższe zagadnienia mają wielkie znaczenie dla płatników, pozwalamy sobie prosić, aby Ministerstwo Skarbu wyjaśniło tę sprawę bądź w rozporządzeniu wykonawczem, bądź w drodze instrukcji dla władz wymiarowych“.

Treść tego memoriału Centralny Związek komunikuje dlatego, że wskazano w nim na dwie aktualne wątpliwości, wynikające z wprowadzenia w życie nowej ustawy. Zaznaczamy, że Centralny Związek nie otrzymał jeszcze odpowiedzi.

Pozatem należy zwrócić uwagę na następującą kwestję:

Według art. 2 p. 4 ustawy o kryzysowym dodatku, dodatek ten pobiera się, począwszy od uposażeń, które przypadają na miesiąc styczeń 1932 r. lub też wypłaconych od dnia 1 stycznia 1932 r. Z przepisu tego wynika: 1) że od pensji przypadającej na miesiąc styczeń należy pobrać dodatek kryzysowy, choćby była wypłacona w grudniu; 2) że od uposażenia, przypadającego na miesiąc grudzień 1931 r. nie należy pobierać dodatku kryzysowego, jeżeli wypłacone zostanie najpóźniej do dnia 31 grudnia 1931 r.

STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO W GRUDNIU 1931 ROKU.

Na posiedzeniu Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w dn. 18 grudnia r. b. członkowie Rady, reprezentujący różne działy przemysłu metalowego przetwórczego i różne ośrodki przemysłowe Polski, złożyli niżej przytoczone informacje o stanie zatrudnienia i warunkach pracy w fabrykach stowarzyszonych.

W fabrykach budowy lokomotyw stan zatrudnienia przez cały rok obecny pozostał ten sam (zmniejszony o 30% w stosunku do 1930 r.), lecz jest niewystarczający, gdyż w niektórych fabrykach wynosi zaledwie 50% normalnego stanu zatrudnienia. Nadzieje na eksport lokomotyw w końcu roku bieżącego i w początku roku przyszłego zupełnie zawiodły, gdyż prawie we wszystkich krajach zapotrzebowanie na nowe lokomotywy, spadło do minimum.

W fabrykach budowy wagonów zatrudnienie jest małe, gdyż niema prawie zamówień na wagony towarowe i osobowe, z wyjątkiem fabryki, która wykonywała zamówienia rządowe na skutek długoterminowej umowy, oraz drugiej fabryki, która otrzymała zamów-

wienie na wykonanie 30 wagonów-chłodni na kredyt z przyszłych budżetów.

Fabryki budowy silników spalinowych mają stan zatrudnienia ponownie zmniejszony z powodu braku zapotrzebowania na silniki.

W fabrykach budujących obrabiarki do metali grozi zmniejszenie stanu zatrudnienia, gdyż kończą się prace nad wykonaniem zamówień eksportowych, a zamówienia krajowe wpływają w nader małej ilości. Przy uzyskaniu nowych zamówień eksportowych są duże trudności z powodu żądania przedłużenia kredytu do 36 miesięcy i obniżenia ceny o 15%.

W dziale budowy statków morskich stan zatrudnienia ponownie się pogorszył; na otrzymanie zamówień na statki z zagranicy niema obecnie widoków, gdyż zagranicą znajduje się dużo statków dawniej budowanych, które są do sprzedaży po niskich cenach.

Fabryki narzędzi i maszyn rolniczych znajdują się obecnie w martwym sezonie. Prócz tego katastrofalny stan rolnictwa doprowadza większość tych fabryk prawie do stanu bezczynności. Eksport narzędzi rolniczych ustał zupełnie. Upadłości firm handlowych prywatnych oraz likwidacja placówek rolniczo-handlowych grożą nieobliczalnymi następstwami dla fabryk narzędzi i maszyn rolniczych, które zaopatrywały handel hurtowy. Fabryki tej branży w Poznańskim i na Pomorzu zmniejszyły do minimum swoją pracę, fabryki w Lublinie i Włocławku zostały unieruchomione z wyjątkiem paru fabryk, które zmniejszyły ilość swych pracowników do 15% normalnej ilości, a przytem i te pozostałe przeważnie pracują skróconą ilość dni w tygodniu lub zmniejszoną ilość godzin.

W fabrykach budowy wag stan zatrudnienia znowu się pogorszył. Kilka mniejszych fabryk pracuje ze zmniejszoną ilością robotników, a największa fabryka wag w Lublinie jest już od szeregu miesięcy zamknięta.

W odlewniach warszawskich, produkujących odlewy maszynowe, stan zatrudnienia jeszcze się zmniejszył i wynosi obecnie 23% stanu zatrudnienia z roku ubiegłego. Niema żadnych widoków na poprawę tego stanu w najbliższym czasie, gdyż fabryki maszyn nie dają zamówień i ograniczają swą pracę. Odlewnictwo handlowe okręgu Radomsko-Kieleckiego przeżywa stan krytyczny, przeto wiele odlewni w tym okręgu zostało unieruchomionych. Klientela tych odlewni uległa zubożeniu i z tego powodu nie może honorować swoich zobowiązań, czego dowodem jest zwiększająca się znowu ilość protestów. Ten stan rzeczy powoduje niepewność co do wywiązywania się klientów ze swoich zobowiązań i powstrzymanie się fabryk od niepewnych sprzedaży. Z powyższych względów, jak również z powodu zupełnego braku zamówień, odlewnictwo handlowe nie spodziewa się poprawy w najbliższej przyszłości.

W odlewniach produkujących rury wodociągowe i kanalizacyjne stan zatrudnienia z początkiem grudnia znacznie pogorszył się, tak że odlewnie rur są prawie nieczynne. Jest nadzieja, że wkrótce wpłynie większe zamówienie na powyższe rury, pozwalające uruchomić ten dział fabrykacji na przeciąg kilku tygodni.

Fabryki wyrobów kutolanych mają stan zatrudnienia zupełnie zły, gdyż prawie wszystkie są nieczynne.

Odlewnie stali mają stan zatrudnienia zły, gdyż są zatrudnione zaledwie po 3 dni w tygodniu.

W fabrykach budujących mosty stan zatrudnienia ostatnio pozostał bez zmiany i fabryki te mają zatrudnienie zmniejszone jeszcze na parę miesięcy. Nie ma jednak widoków na nowe zamówienia w dziale mostów, wobec tego, że projektowane budżety państwowe i samorządowe nie posiadają sum na ten cel.

W przedsiębiorstwach urządzeń zdrowotnych stan zatrudnienia pogorszył się, a obroty zmniejszyły się. W tym dziale obserwuje się znaczny spadek cen, gdyż na przetargach roboty są oddawane po cenach, które w wielu razach nie pokrywają kosztów robocizny i materiałów. Instytucje udzielające zamówień na takich warunkach nie zdają sobie widocznie sprawy, że podrywają egzystencję przedsiębiorstw, otrzymujących takie zamówienia, a tem samem mogą narazić na straty same siebie oraz Skarb Państwa. Widoki na najbliższą przyszłość w tym dziale są smutne, gdyż kredyty na te roboty są skreślone, a nawet spółdzielczy ruch budowlany prawie zupełnie ustał.

W fabrykach drutu i gwoździ stan zatrudnienia w porównaniu z ostatnimi miesiącami zmniejszył się tak, że fabryki te pracują 3 lub 4 dni w tygodniu na skład, gdyż zamówienia znacznie spadły, a wypłacalność klienteli jest zła. Ceny obecne nie pokrywają kosztów własnych.

W fabrykach wyrabiających liny druciane stan zamówień jest nikły i wystarczy ich zaledwie na produkcję jednomiesięczną, wówczas gdy w grudniu r. ub. stan zamówień pokrywał zatrudnienie na 3 miesiące. Naogół fabryki lin mają zatrudnienie zmniejszone i wynoszące 25 do 40% zatrudnienia 1930 roku. W tym dziale oczekiwane są dalsze zmniejszenia ilości robotników, o ile stan zamówień nie poprawi się.

Fabryki wyrabiające hacele i hufnale mają obecnie stan zatrudnienia normalny, gdyż znajdują się w okresie sezonu, jednak w porównaniu z ubiegłym rokiem zapotrzebowanie na hufnale zmniejszyło się z powodu kryzysu gospodarczego.

W fabrykach budowy kotłów parowych stan zatrudnienia słaby z powodu braku zamówień.

Fabryki wyrabiające sruby i nity miały ostatnio zamówienie rządowe, które już zostało wykonane, obecnie stan zamówień tych fabryk nie pozwala im nawet na zatrudnienie w ciągu dwóch pełnych dni przy zredukowanej ilości robotników. Niektóre fabryki przyjęły zamówienia eksportowe, które również mają być wykończone w końcu grudnia, wskutek czego w styczniu spodziewana jest ponowna redukcja pracowników.

Fabryki okuć budowlanych, pomimo rozpoczętego sezonu zimowego, pracują jeszcze cały tydzień, lecz w styczniu spodziewają się zmniejszenia pracy do 3 dni w tygodniu.

W fabrykach wyrobów kutych stan zatrudnienia zmniejszył się z powodu braku zamówień.

W fabrykach wyrobów platerowanych stan zatrudnienia jest znacznie niższy w porównaniu z 1930 r., w niektórych fabrykach obrót zmniejszył się o 70%, wskutek czego spodziewane jest zatrzymanie pracy na pewien czas.

W dziale produkcji drutów miedzianych stan zatrudnienia również pogorszył się, gdyż zamówienia wynoszą zaledwie 30% zamówień z 1930 r. W tym samym stosunku zmniejszyło się zapotrzebowanie na blachy miedziane grube.

Dział produkcji rur i prętów miedzianych oraz mosiężnych jest lepiej zatrudniony, gdyż zapotrzebowanie rynku zmniejszyło się tylko o 15% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Stan zatrudnienia w fabrykach kapsli metalowych znacznie się zmniejszył, gdyż zbyt na kapsle jest minimalny.

Fabryki wyrabiające tuby i korki natryskowe mają stan zatrudnienia niezadowalający, pomimo istnienia syndykatu na te wyroby i zlikwidowania w ostatnich czasach jednej fabryki.

Fabryki przemysłu metalowego w okręgu Cieszyńskim donoszą o ciężkim położeniu tego przemysłu, które jest przytem wynikiem niezdrowej konkurencji, oferującej gotowe wyroby nawet po cenach niższych aniżeli wynosi koszt materiałów surowych.

Przedstawiciele fabryk metalowych z Górnego Śląska komunikują, że na przetargach walka konkurencyjna przybiera formy, które nieraz wchodzą w kolizję z ustawą o nieuczciwej konkurencji. K. P.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

Bezrobocie w Polsce i w okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie. W sprawozdaniu Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie za miesiąc listopad r. b. znajdujemy następujący obraz liczbowy bezrobocia:

Stan na koniec miesiąca.

Rok i miesiące	Polska	Okrąg Izby Przemysł.-Handlowej w Warszawie		
		Ogółem	M.st. Warszawa	Woj.warsz.
1930 VIII	173 627	23 394	11 378	12 016
IX	170 467	24 274	12 247	12 027
X	165 154	23 432	11 414	12 018
XI	209 912	28 179	13 539	14 640
1931 VIII	246 380	34 525	17 200	17 325
IX	246 426	34 897	17 968	16 929
X	253 400	33 074	17 200	15 874 *
XI	259 600	33 799	17 800	15 799 *

*) Dane tymczasowe.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Kryzys przemysłu metalurgicznego we Francji. Francuska prasa zawodowa zamieściła w ostatnich dniach dłuższe sprawozdanie o sytuacji przemysłu metalurgicznego.

Miarą napięcia przeżywanego kryzysu jest spadek przeciętnego spożycia żelaza we Francji. Spożycie to wynosiło (przeciętna miesięczna):

	w 1929 r.	670 000 tonn
	" 1930 "	654 000 "
I kwartał	1931 "	597 000 "
II	" "	542 000 "
III	" "	499 000 "

Produkcja hutnicza wykazuje w październiku 1931 roku w porównaniu z tym samym miesiącem 1929 roku spadek w dziale surowki o 28%, a w dziale stali o 26,5%.

Ceny rynku krajowego wykazują poważny spadek. I tak dla surowki żeliwnej wogóle spadek ten wynosi w porównaniu z 1929 r. 45%, dla surowki hematytowej 40% i dla półfabrykatów 32%.

Ceny żelaza na rynkach eksportowych spadły w porównaniu z 1929 r. o 42%.

Z francuskiego przemysłu wagonowego. Poważne trudności francuskich towarzystw kolejowych, a nawet wyraźny deficyt tegorocznej gospodarki tych towarzystw, odbiły się bardzo niekorzystnie na stanie zamówień w dziale materiałów dla kolei, a w szczególności w dziale wagonów.

Jeszcze w ciągu roku bieżącego fabryki wagonów były względnie korzystnie zatrudnione, jednak napływ nowych zamówień był w roku bieżącym tak niski, że liczyć się trzeba z poważnym ograniczeniem zatrudnienia.

Fuzja w angielskim przemyśle maszyn włókienniczych. Pomiedzy sześciu przedsiębiorstwami, produkującymi maszyny włókiennicze, podpisana została umowa o fuzji. Nowoutworzone przedsiębiorstwo pod nazwą Textile Machinery Makers Ltd. rozporządza kapitałem akcyjnym 10 milionów funtów sterl.

Porozumienie angielskiego hutnictwa. Cztery najpoważniejsze przedsiębiorstwa hutnicze Wielkiej Brytanji, a mianowicie Dorman, Long & Co. Ltd., Koncern „Fuess“, Pease & Partners i Cousett Iron Co., dysponujące łącznie roczną produkcją 4 milj. tonn żelaza (co stanowi mniej więcej połowę produkcji żelaza w Anglii) prowadzą obecnie pertraktacje o utworzenie porozumienia w sprawie wspólnego opracowania programu produkcyjnego i polityki rynkowej. Jak donosi zagraniczna prasa zawodowa, pertraktacje te są na ukończeniu.

Koncentracja produkcji stali Thomasa w Vereinigte Stahlwerke. Koncern „Vereinigte Stahlwerke“ ześrodkował całą swoją produkcję stali tomasowskiej w zakładach Hamborn. W ten sposób te największe w Europie zakłady pracują, pomimo kryzysu, przy wyzyskaniu 80% zdolności produkcyjnej.

Zakłady Hamborn pokrywają obecnie połowę zapotrzebowania stali w Niemczech.

Przedłużenie Niemieckiego Związku Surowki. Niemiecki Związek Surowki (Roheisenverband) został przedłużony na dalsze trzy lata, to jest do końca 1934 roku.

Przesilenie w Międzynarodowym Kartelu Miedzi. Jeden z najpoważniejszych członków Międzynarodowego Kartelu Miedzi, Phelps Dodge Co., dysponujący roczną produkcją miedzi w wysokości 150 000 tonn, zgłosił swoje wystąpienie z Kartelu.

Z Międzynarodowego Kartelu Rur. Umowa kartelowa Międzynarodowego Kartelu Rur wygasa z dniem 31 marca 1932 r. Jak wiadomo, do Kartelu należą producenci Francji, Belgji, Niemiec, Luxemburga, Czechosłowacji, Węgier i Polski, oraz na mocy specjalnego układu producenci Anglii i Stanów Zjednoczonych. Układ Anglii i Stanów Zjednoczonych z Kartelem wygasa również 31 marca 1932 r.

Toczące się obecnie pertraktacje doprowadziły do porozumienia, że zasadniczy członkowie Kartelu przedłużą umowę do końca 1935 r. Co do stanowiska Anglii i Stanów Zjednoczonych, to, jak zapowiada zawodowa prasa francuska, rokowania są na zupełnie dobrej drodze i spodziewać się trzeba, że oba te kraje pozostaną w Kartelu.

Ceny żelaza na rynku Stanów Zjednoczonych. Dla orientacji podajemy kilka zasadniczych cen na rynku amerykańskim: surówka bessemerowska 17,76 dol., surówka odlewnicza № 2 — 17,00 dol. i walcówka 35,00 dol.; ceny rozumieją się za 1 tonnę ang., czyli za 1016 kg. Cena gwoździ drucianych wynosi 3,60 dolarów za 100 kg.

Nowa konstrukcja wagonów spawanych. W ostatnim numerze „Arcos“ (Revue des applications de la soudure à l'arc) znajdujemy następującą notatkę dotyczącą najnowszej konstrukcji wagonów spawanych, którą podajemy w streszczeniu.

Zakłady Budowy Wagonów Sp. Akc. w Uerdingen w Niemczech kończą obecnie budowę 60 wagonów-koszów, o wielkiej pojemności, przeznaczonych do transportu śmieci dla miasta Hagi.

Wagony te są całkowicie spawane systemem Arcos. Pojemność każdego z nich wynosi 100 m³, tara 27 600 kg. Długość wozu sięga 15 m, szerokość 3,022 m, wysokość 4,615 m. Wagony posiadają kształt zupełnie nowy, dostosowany jak najbardziej do warunków eksploatacji. Zastosowanie systemu spawania pozwoliło na utrzymanie powierzchni nadzwyczaj gładkiej przy jednoczesnym całkowitem uszczelnieniu złączeń.

Wyładowanie może odbywać się dowolnie z jednej lub z drugiej strony wagonu zapomocą bocznych drzwi odchylanych. Drzwi te, umieszczone ruchomo na specjalnych zawiasach, są umocnione jeszcze przez ściągacze podłużne i poprzeczne.

Dzięki tej nowej konstrukcji, mimo wszystkich dodatkowych urządzeń, zmniejszono wagę wagonu prawie o 2 tony.

Jest rzeczą ciekawą, że wyładowanie może się odbywać bądź ręcznie, bądź zapomocą przyrządu, poruszanego sprężonym powietrzem. Z drugiej strony specjalny przyrząd ustawiczny uniemożliwia otwarcie wagonu podczas wyładowania i zmusza do zamknięcia przed uruchomieniem pociągu. Załadowanie odbywa się przez drzwi umieszczone w dachu wagonu.

Nowy typ wagonów spawanych ma tę wyższość nad dotychczasowymi nitowanymi, że w czasie biegu pociągu spoidła wagonów nie rozluźniają się pod wpływem wstrząśnięć, kołysania bocznego i działania siły odśrodkowej na skrętach, na co wagony te są specjalnie narażone.

Zastosowanie systemu spawania do 60 wagonów-koszów wyżej opisanych pociągnie za sobą nie tylko znaczne oszczędności na kosztach ruchu, ale również zniesienie prawie całkowite stałych remontów.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 21. XII. 1931 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	1236
Antymon	—	Ołów miękki	450
Cyna standard	4173	Nikiel	—
Cynk hutniczy	433	Rtęć	17940
Miedź elektrolityczna	1456	Srebro za 1 kg	83

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V. 29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram.

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje od d. I. V. 1928 cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 350 złotych + 2%.

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała		Cegła kotłowa	
zwyczajna	zł 8,80	normalna	zł 20,50
Cegła kopalakowa		Cegła kotłowa	
normalna	„ 14,30	fasonowa	„ 23,—
Cegła kopalakowa		Zaprawa	„ 8,—
fasonowa	„ 15,40		i „ 10,50

Cena blachy cynkowej.

Biuro Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz . . . . . zł. 104,15 za 1000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t.

od 5 t. . . . . zł. 106,30 za 1000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. 110,65 za 1000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. 115,— za 1000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 15/X r. ub. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711 × 1 422 × 0,45 mm. . . . . 1 zł. 20 gr.

711 × 1 422 × 0,50 mm. . . . . 1 „ 15 „

1 000 × 2 000 × 0,50 mm. . . . . 1 „ 17 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązania.

Ceny rur żeliwnych.

Biuro Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni „Ruropol“ w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje następujące ceny w złotych za 100 kg., obowiązujące do odwołania:

Rury wodociągowe (stojąco lane) . . . . . zł. 59.—

+ dopłata rozmiarowa

Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł. 13 do 25 drożej za 100 kg.

Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja załadowania przy pełnowagonowych zamówieniach.

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

(Właśc.: Inż. T. RAPACKI i Z. ŚWIĘCICKI)

Warszawa, ul. Boduena № 3,

Tel. 10 20-98, 652-07, 652-77 i 653-07

przyjmuje do cynkowania wszelkie wyroby
oraz konstrukcje żelazne.